

ЗАТВЕРДЖЕНО
Наказ Державної служби
якості освіти України
від 01.03.2019 № 01-11/9
(в редакції наказу Державної
служби якості освіти України
від 06.10.2020 № 01-11/54)

МЕТОДИКА
експертного оцінювання професійних компетентностей учасників
сертифікації шляхом вивчення їх практичного досвіду роботи

Вступ

Реформа освіти – це головне питання порядку денного майже кожної країни світу. Однак, незважаючи на значне збільшення витрат та амбітні спроби реформування, ефективність багатьох освітніх систем мало покращилася за останнє десятиліття. Більше того, якість освіти в різних країнах суттєво відрізняється, що не можливо пояснити винятково рівнем інвестицій в освіту. Деякі освітні системи стабільно працюють і вдосконалюються швидше, ніж інші.

Існує багато різних шляхів вдосконалення освітньої системи. Однак численні дослідження (McKinsey^{[3],[4]}, OECD^[5]) показують, що високоефективні освітні системи мають певні спільні риси та використовують подібні інструменти для покращення результатів навчання учнів.

Досвід цих систем свідчить про те, що найбільше значення мають три складові:

- 1) залучення найкращих фахівців до педагогічної діяльності;
- 2) перетворення цих фахівців на ефективних педагогів;
- 3) здатність системи забезпечити найкращі умови навчання для кожної дитини.

Такі системи демонструють, що найкращі практики для досягнення цих трьох складових є ефективними незалежно від культури, в якій вони застосовуються, та показують, що можливе істотне поліпшення результатів за короткий проміжок часу і що застосування цих кращих практик на загальному рівні може мати величезний вплив на покращення проблемних освітніх систем, на якому етапі розвитку вони б не знаходились.

Однією з процедур в українській освітній системі, яка має допомогти виявити найбільш талановитих педагогів та мотивувати їх до постійного професійного вдосконалення, є сертифікація педагогічних працівників.

Сертифікація педагогічних працівників – це зовнішнє оцінювання професійних компетентностей педагогічного працівника (у тому числі з педагогіки та психології, практичних вмінь застосування сучасних методів і технологій навчання), що здійснюється шляхом незалежного тестування, самооцінювання та вивчення практичного досвіду роботи.

Метою сертифікації є виявлення та заохочення педагогічних працівників з високим рівнем педагогічної майстерності, які володіють методиками

компетентнісного навчання і новими освітніми технологіями та сприяють їх поширенню.

Сертифікація – це важливий етап у кар’єрі педагогічного працівника, що забезпечує підвищення якості професійної діяльності через зовнішнє оцінювання та самооцінювання, осмислення досягнутого та проєктування подальшого професійного вдосконалення.

Відповідно до Положення про сертифікацію педагогічних працівників, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 27 грудня 2018 р. № 1190, робочою групою Державної служби якості освіти України (далі – Служба) розроблена та затверджена методика експертного оцінювання професійних компетентностей учасників сертифікації шляхом вивчення їх практичного досвіду роботи (далі – Методика).

Під час розроблення Методики враховано Концепцію реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа» на період до 2029 року^[1], схвалену розпорядженням Кабінету Міністрів України від 14 грудня 2016 р. № 988-р, професійний стандарт «Вчитель початкових класів закладу загальної середньої освіти»^[2], затверджений наказом Міністерства соціальної політики України від 10.08.2018 № 1143 (далі – Професійний стандарт), а також Рамку безперервного професійного розвитку вчителів^[6], розроблену Міністерством освіти і науки України спільно з Британською Радою в Україні, Australian Professional Standards for Teachers^[7], Learning standards, teaching standards and standards for school principals: a comparative study^[8], Teachers Matter: Attracting, Developing and Retaining Effective Teachers^[5], Supporting key competence development: learning approaches and environments in school education^[9], Road to 21st Century Competencies^[10], Professional standard Teacher EstQF^[11].

Методика має інформаційний, роз’яснювальний та рекомендаційний характер і призначена для використання експертами під час оцінювання професійних компетентностей учасників сертифікації шляхом вивчення їх практичного досвіду роботи.

Під компетентністю в цій Методиці розглядається системний прояв знань, умінь, здібностей і особистісних якостей педагогічного працівника, що дозволяють йому успішно вирішувати функціональні завдання, які становлять сутність професійної діяльності.

У процесі сертифікації проводиться експертне оцінювання 10 професійних компетентностей, кожна з яких оцінюється за когнітивним (К) критерієм.

Кількісний розподіл показників

Професійна компетентність	Критерій оцінювання	Кількість показників
1. Здатність планувати та організовувати освітній процес відповідно до вимог законодавства	Когнітивний 1К	3
2. Здатність застосовувати та інтегрувати знання з усіх освітніх галузей, визначених Державним стандартом початкової освіти, під час освітнього процесу	Когнітивний 2К	3
3. Здатність проектувати, здійснювати освітню діяльність із використанням технологій, форм, методів і засобів навчання та з урахуванням індивідуальних особливостей учнів	Когнітивний 3К	3
4. Здатність оцінювати навчальні досягнення здобувачів освіти відповідно до затверджених вимог	Когнітивний 4К	2
5. Здатність організовувати та підтримувати здорове, безпечне, розвивальне, психологічно комфортне, інклюзивне освітнє середовище	Когнітивний 5К	2
6. Здатність до організації виховного процесу, який ґрунтується на загальнолюдських, національно-патріотичних, культурних та громадянських цінностях	Когнітивний 6К	3
7. Здатність до формування та реалізації індивідуальної освітньої траєкторії здобувачів освіти	Когнітивний 7К	3
8. Здатність до співпраці / взаємодії з учасниками освітнього процесу (учнями, колегами, батьками (особами, які їх замінюють))	Когнітивний 8К	2
9. Здатність до використання інформаційно-комунікаційної та цифрової технологій	Когнітивний 9К	2
10. Здатність до постійного професійного саморозвитку, самоаналізу та рефлексії	Когнітивний 10К	2
Загальна кількість		25

Під час експертного оцінювання професійних компетентностей учасників сертифікації основними методами збирання інформації є:

- анкетування директора закладу загальної середньої освіти, його заступника та керівника методичного об'єднання;
- інтерв'ю з учасником сертифікації;
- розв'язування учасником сертифікації педагогічних ситуацій.

Анкетування директора закладу загальної середньої освіти, його заступника та керівника методичного об'єднання здійснюється за анкетною, розробленою Службою, що передбачає обов'язкову фіксацію відповідей.

Інтерв'ю з учасником сертифікації здійснюється згідно з орієнтовним переліком питань, розробленим Службою.

Для оцінювання кожної професійної компетентності учасника сертифікації за кожним із показників може використовуватися один або кілька методів збирання інформації. Водночас інтерв'ю з директором, його заступником та керівником МО не може бути єдиним методом збирання інформації у ході оцінювання.

Тривалість інтерв'ю з учасником сертифікації не повинна перевищувати 60 хвилин.

Тривалість аналізу та розв'язування педагогічних ситуацій не повинна перевищувати 60 хвилин. Кожний учасник сертифікації аналізує та розв'язує три педагогічних ситуації, надані Службою.

Під час аналізу педагогічної ситуації і розв'язання проблеми учасником сертифікації експерти використовують орієнтовну схему-зразок (за Мільто Л. О.):

1. Аналіз педагогічної ситуації (діагностика діючих осіб: опис вчинку; пояснення вчинку і його причин; педагогічна оцінка вчинку; педагогічне прогнозування наслідків вчинку; загальні діагностичні рішення).

2. Усвідомлення проблеми (визначення суперечностей) та формулювання педагогічних задач (тактичні, оперативні, стратегічні).

3. Розробка проекту рішення (способи досягнення мети), висування гіпотез, прогнозування наслідків варіантів розв'язання задач.

4. Здійснення проекту (практична реалізація прийнятих рішень).

5. Аналіз отриманих педагогічних результатів і оцінка їх ефективності.

У ході вивчення практичного досвіду роботи учасника сертифікації кожний експерт оцінює професійні компетентності учасників сертифікації та заповнює таблицю експертного оцінювання професійних компетентностей учасників сертифікації (*додаток до Методики*).

Експертне оцінювання кожної професійної компетентності здійснюється за когнітивним критерієм та включає оцінювання за всіма показниками, що входять до критерію.

Для кожної професійної компетентності сформовано унікальний перелік показників, які визначають когнітивний критерій.

У тому випадку, коли показник, за яким здійснюється оцінювання професійних компетентностей учасника сертифікації, простежується постійно / системно, він оцінюється 4 (чотирма) балами.

Коли показник, за яким здійснюється оцінювання професійних компетентностей учасника сертифікації, простежується часто / в більшості випадків, він оцінюється 3 (трьома) балами.

У випадку, коли показник, за яким здійснюється оцінювання професійних компетентностей учасника сертифікації, простежується інколи / менше ніж в половині випадків, він оцінюється 2 (двома) балами.

Коли показник, за яким здійснюється оцінювання професійних компетентностей учасника сертифікації, простежується епізодично / не системно, він оцінюється 1 (одним) балом.

У випадку, коли показник, за яким здійснюється оцінювання професійних компетентностей учасника сертифікації, не простежується, він оцінюється 0 (нулем) балів.

Показники критерію оцінювання розроблено з урахуванням вимог до трудових функцій, визначених Професійним стандартом.

Кількість балів за результатами експертного оцінювання професійної компетентності за когнітивним критерієм визначається як сума результатів оцінювання показників, що входять до цього критерію:

$$N = R_1 + R_2 + \dots + R_n,$$

де N – кількість балів за результатами експертного оцінювання професійної компетентності за когнітивним критерієм;

R_n – результат оцінювання за відповідним показником.

Кількість отриманих учасником сертифікації балів від кожного експерта визначається як сума балів за результатами оцінювання всіх професійних компетентностей за когнітивним критерієм:

$$M = N_1 + N_2 + \dots + N_{10},$$

де M – кількість отриманих учасником сертифікації балів від кожного експерта за результатами експертного оцінювання професійної компетентності за когнітивним критерієм.

Кількість набраних учасником сертифікації балів за когнітивним критерієм кожної професійної компетентності, що фіксується в експертному висновку, визначається як середнє арифметичне значення балів, отриманих від двох експертів:

$$\sigma = \frac{M_1 + M_2}{2},$$

де σ – кількість набраних учасником сертифікації балів за когнітивним критерієм оцінювання, що фіксується в експертному висновку.

За результатами експертного оцінювання професійних компетентностей учасника сертифікації шляхом вивчення практичного досвіду його роботи

експертна група заповнює форму експертного висновку, що підписується всіма експертами експертної групи.

Загальна сума балів, яку може отримати учасник сертифікації за результатами експертного оцінювання професійних компетентностей, знаходиться в діапазоні від 0 до 100 балів.

Література:

1. Нова українська школа. Концептуальні засади реформування середньої школи.
2. Професійний стандарт «Вчитель початкових класів закладу загальної середньої освіти».
3. How the world best-performing school systems come out on top. McKinsey. 2007.
4. How the world's most improved school systems keep getting better. McKinsey. 2010.
5. Teachers matter. Education and training policy attracting, developing and retaining effective teachers. OECD. 2005.
6. Рамка безперервного професійного розвитку вчителів (Британська Рада).
7. Australian Professional Standards for Teachers.
8. Learning standards, teaching standards and standards for school principals: a comparative study. OECD. 2013.
9. Supporting key competence development: learning approaches and environments in school education.
10. Road to 21st Century Competencies (Finland).
11. Professional standard Teacher EstQF (Estonia).

**Директор департаменту
акредитації та моніторингу**

Іван ЮРІЙЧУК

<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	ID експерта
<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	ID учасника

**ТАБЛИЦЯ ЕКСПЕРТНОГО ОЦІНЮВАННЯ
ПРОФЕСІЙНИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ УЧАСНИКІВ СЕРТИФІКАЦІЇ
ШЛЯХОМ ВИВЧЕННЯ ЇХ ПРАКТИЧНОГО ДОСВІДУ РОБОТИ**

№ з/п	Професійна компетентність	Критерій оцінювання	Шифр показника	Показник критерію оцінювання	Результат оцінювання	Примітка
1.	Здатність планувати та організувати освітній процес відповідно до вимог законодавства	Когнітивний (1К)	1К1	Знає вимоги до планування освітнього процесу відповідно до Державного стандарту початкової освіти та обраної освітньої програми		
			1К2	Знає різні види діяльності, що дають змогу учням засвоїти новий матеріал та набути життєвих компетентностей		
			1К3	Обізнаний із труднощами, що можуть виникати в учнів під час навчальної діяльності та знає способи реагування на них		
			Кількість набраних балів			

<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	ID експерта
<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	ID учасника

Продовження таблиці

№ з/п	Професійна компетентність	Критерій оцінювання	Шифр показника	Показник критерію оцінювання	Результат оцінювання	Примітка
2.	Здатність застосовувати та інтегрувати знання з усіх освітніх галузей, визначених Державним стандартом початкової освіти, під час освітнього процесу	Когнітивний (2К)	2К1	Знає специфіку освітніх галузей та враховує їх під час планування навчальних занять		
			2К2	Знає як адаптувати освітню програму відповідно до можливостей та інтересів учнів		
			2К3	Знає як добирати завдання, враховуючи інтеграцію освітніх галузей		
			Кількість набраних балів			

<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	ID експерта
<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	ID учасника

Продовження таблиці

№ з/п	Професійна компетентність	Критерій оцінювання	Шифр показника	Показник критерію оцінювання	Результат оцінювання	Примітка
3.	Здатність проєктувати, здійснювати освітню діяльність із використанням технологій, форм, методів і засобів навчання та з урахуванням індивідуальних особливостей учнів	Когнітивний (ЗК)	ЗК1	Знає основи психолого-педагогічної теорії та методичні прийоми організації особистісно орієнтованого навчання учнів		
			ЗК2	Обізнаний з освітніми технологіями, формами, методами та засобами навчання для досягнення позитивних результатів кожним здобувачем освіти		
			ЗК3	Знає, як добирати матеріал до навчальних занять із урахуванням рівнів досягнень та індивідуальних особливостей учнів із дотриманням принципів академічної доброчесності		
			Кількість набраних балів			

<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	ID експерта
<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	ID учасника

Продовження таблиці

№ з/п	Професійна компетентність	Критерій оцінювання	Шифр показника	Показник критерію оцінювання	Результат оцінювання	Примітка
4.	Здатність оцінювати навчальні досягнення здобувачів освіти відповідно до затверджених вимог	Когнітивний (4К)	4К1	Знає нормативні вимоги та методичні рекомендації щодо оцінювання навчальних досягнень здобувачів освіти		
			4К2	Знає як оцінювати навчальну діяльність учнів із урахуванням їхніх індивідуальних потреб і можливостей (у тому числі дітей з особливими освітніми потребами)		
			Кількість набраних балів			

<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	ID експерта
<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	ID учасника

Продовження таблиці

№ з/п	Професійна компетентність	Критерій оцінювання	Шифр показника	Показник критерію оцінювання	Результат оцінювання	Примітка
5.	Здатність організувати та підтримувати здорове, безпечне, розвивальне, психологічно комфортне, інклюзивне освітнє середовище	Когнітивний (5К)	5К1	Знає вимоги до здорового, безпечного, психологічно комфортного освітнього середовища, зорієнтованого на особистісний, творчий і духовний розвиток учнів		
			5К2	Знає особливості організації інклюзивного освітнього середовища		
			Кількість набраних балів			

				ID експерта
				ID учасника

Продовження таблиці

№ з/п	Професійна компетентність	Критерій оцінювання	Шифр показника	Показник критерію оцінювання	Результат оцінювання	Примітка
6.	Здатність до організації виховного процесу, який ґрунтується на загальнолюдських, культурних та громадянських цінностях	Когнітивний (6К)	6К1	Обізнаний з нормативною базою виховного процесу в початковій освіті		
			6К2	Знає як організувати виховні заходи щодо розвитку та формування загальнолюдських, національних та громадянських цінностей		
			6К3	Володіє інформацією про чинники ризику насильства (булінгу / цькування) щодо дитини та знає послідовність дій у випадку його виявлення		
			Кількість набраних балів			

				ID експерта
				ID учасника

Продовження таблиці

№ з/п	Професійна компетентність	Критерій оцінювання	Шифр показника	Показник критерію оцінювання	Результат оцінювання	Примітка
7.	Здатність до формування та реалізації індивідуальної освітньої траєкторії здобувачів освіти	Когнітивний (7К)	7К1	Знає вимоги до формування індивідуальної освітньої траєкторії учнів та може пояснити особливості розвитку їх емоційного інтелекту		
			7К2	Знає особливості розробки проєктів і творчих завдань різної складності для розвитку здібностей та задоволення потреб здобувачів освіти		
			7К3	Знає і усвідомлює необхідність створення портфоліо кожного учня		
			Кількість набраних балів			

				ID експерта
				ID учасника

Продовження таблиці

№ з/п	Професійна компетентність	Критерій оцінювання	Шифр показника	Показник критерію оцінювання	Результат оцінювання	Примітка
8.	Здатність до співпраці / взаємодії з учасниками освітнього процесу (учнями, колегами, батьками (особами, які їх замінюють))	Когнітивний (8К)	8К1	Знає повноваження, функції та форми роботи з батьками учнів (особами, які їх замінюють), залучає їх до організації освітнього процесу та участі в різних соціальних / громадських проєктах		
			8К2	Розуміє необхідність співпраці з колегами у різних сферах із дотриманням професійної етики		
			Кількість набраних балів			

<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	ID експерта
<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	ID учасника

Продовження таблиці

№ з/п	Професійна компетентність	Критерій оцінювання	Шифр показника	Показник критерію оцінювання	Результат оцінювання	Примітка
9.	Здатність до використання інформаційно-комунікаційної та цифрової технологій	Когнітивний (9К)	9К1	Знає як використовувати інформаційні, інфомедійні та цифрові технології, використовує наявні в освітньому процесі		
			9К2	Знає і може продемонструвати результати роботи і власні напрацювання (професійне портфоліо, авторський сайт, блог, публікації тощо) із використанням інформаційно-комунікаційних технологій		
			Кількість набраних балів			

				ID експерта
				ID учасника

Продовження таблиці

№ з/п	Професійна компетентність	Критерій оцінювання	Шифр показника	Показник критерію оцінювання	Результат оцінювання	Примітка
10.	Здатність до постійного професійного розвитку, самоаналізу та рефлексії	Когнітивний (10К)	10К1	Знає способи / механізми співпраці з іншими вчителями для підвищення власної та їхньої педагогічної майстерності. Володіє інформацією про діяльність професійних спільнот / професійних мережеских спільнот		
			10К2	Бере участь у семінарах, тренінгах, майстер-класах, науково-практичних конференціях, вебінарах, роботі творчих груп із професійних питань, розуміє необхідність постійного професійного самовдосконалення та самоосвіти		
			Кількість набраних балів			

<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	ID експерта
<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	ID учасника

ТАБЛИЦЯ РЕЗУЛЬТАТІВ ОЦІНЮВАННЯ

№ п/п	Професійна компетентність	Кількість набраних балів
1.	Здатність планувати та організувати освітній процес відповідно до вимог законодавства	
2.	Здатність застосовувати та інтегрувати знання з усіх освітніх галузей, визначених Державним стандартом початкової освіти, під час освітнього процесу	
3.	Здатність проєктувати, здійснювати освітню діяльність із використанням технологій, форм, методів і засобів навчання та з урахуванням індивідуальних особливостей учнів	
4.	Здатність оцінювати навчальні досягнення здобувачів освіти відповідно до затверджених вимог	
5.	Здатність організувати та підтримувати здорове, безпечне, розвивальне, психологічно комфортне, інклюзивне освітнє середовище	
6.	Здатність до організації виховного процесу, який ґрунтується на загальнолюдських, культурних та громадянських цінностях	
7.	Здатність до формування та реалізації індивідуальної освітньої траєкторії здобувачів освіти	
8.	Здатність до співпраці / взаємодії з учасниками освітнього процесу (учнями, колегами, батьками (особами, які їх замінюють))	
9.	Здатність до використання інформаційно-комунікаційної та цифрової технологій	
10.	Здатність до постійного професійного розвитку, самоаналізу та рефлексії	
ЗАГАЛЬНА СУМА БАЛІВ:		

Директор департаменту
акредитації та моніторингу

Іван ЮРІЙЧУК